

«Նոր ժամանակի կրթութիւն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Ընտանիքի հոգեբանություն և կոնֆլիկտներ

Առարկան՝ Հ. լեզու և գրականություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Աննա Մանուկյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Աշնակի Գ. Չաուշի անվան միջնակարգ դպրոց

Թալին 2022

Բովանդակություն

Ներածություն-----	3
Ընտանիքի հոգեբանություն, կոնֆլիկտներ-----	4
Եզրակացություն-----	14
Օգտագործված գրականության ցանկ-----	15

Ներածություն

Թեմայի կարևորությունը: Ընտանեկան կյանքը մշտապես հարթ ու սահուն չի: Ամուսինների միջև հնարավոր են նաև վեճեր, որոնք կարող են ընդգրկել ընտանեկան կյանքի ամենատարբեր ոլորտները՝ հաղորդակցում, նյութական բարեկեցություն, երեխաների դաստիարակություն, ազատ ժամանակի կազմակերպում, հետաքրքրություններ և այլն: Շատ հոգեբանների կարծիքով՝ ամուսինների միջև վեճերն ու անհամաձայնությունները ծագում են նրանցից որևէ մեկի որոշակի պահանջների անբավարարվածության հետևանքով: Ընտանեկան անհամաձայնության պատճառ կարող է դառնալ նաև պայքարն ընտանիքում իշխանության համար: Այս դեպքում ամուսիններից յուրաքանչյուրը ձգտում է հասնել առավելության և հեղինակության, փորձում է ճնշել դիմացինին, որոշումների կայացման հարցում իր կամքը թելադրել:

Թեմայի նպատակը: Ուսումնասիրել ընտանեկան հոգեբանությունը և կոնֆլիկտները:

Ընտանիքում ձևավորվում են երեխայի բնավորությունը, ինքնագիտակցությունը, ինքնագնահատականը, բարոյական պատկերացումները, սոցիալական դիրքորոշումները, երեխան յուրացնում է վարքի կանոնները, տեղի է ունենում անձի սոցիալականացում:

Վերջին ժամանակներում ընտանեկան հարաբերություններն էական փոփոխությունների են ենթարկվել: Ավելացել է բջջային՝ ամուսիններից և երեխաներից կազմված ընտանիքների թիվը: Փոխվել են ընտանիքում ամուսինների ֆունկցիաները, նրանց արժեհամակարգը, վերաբերմունքը երեխաների նկատմամբ, դաստիարակության մեթոդները:

Ընտանիքի հոգեբանություն, կոնֆլիկտներ

Ընտանիքի հոգեբանություն, հոգեբանության բաժին է, որն ուսումնասիրելով էվոյուցիան ու բնույթը ամուսնության և ընտանեկան հարաբերությունների, նրանց առաջացման յուրահատկությունները, ձևավորումը, կայունացումն ու քայքայումը, նկարագրելով ընտանեկան և ամուսնական հատկանիշների, ընտանիքի անդամների սոցիալ-հոգեբանական և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունները միմյանց հետ:

1960-1970-ական թվականներին՝ ամուսնությունն ու ընտանիքը հետազոտությունների առարկա դարձան մասնագետների, այդ թվում նաև հոգեբանների կողմից: Սկզբում ընտանիքը ուսումնասիրվել է հոգեկան հիվանդությունների հետ կապված կանխարգելումը կամ ընտանիքի դաստիարակության թերությունները: Ավելի ուշ, ընտանիքի հոգեբանության տեսողական դաշտում աչքի ընկան այնպիսի գիտության բնագավառներ ինչպիսիք են՝ պատմությունը և

Էվոյուցիայի ամուսնության ձևը, ընտանեկան կյանքի ցիկլը, ամուսինների փոխհարաբերությունները, ծնողների և երեխաների փոխհարաբերությունները, ընտանիքի և հասարակության փոխհարաբերությունները և այլն:

Ընտանեկան հոգեբանության տիրույթում է գտնվում ընտանիքում՝ սեռական հարաբերությունների հարցը:

Ցանկացած ընտանիքում վեճերն ու կոնֆլիկտներն անխուսափելի են, եթե չկան վեճեր նշանակում է ընտանիքում տիրում է սառը պաշտոնական հարաբերություններ:

Ընտանեկան վեճերն իրենց բնույթով կարող են լինել պերմանենտ (անընդհատ): Նման ընտանիքները հիմնականում լինում են քրեածին, կոնֆլիկտածին, ամբարենպաստ ընտանիքներ:

Վեճերի ժամանակ գլխուղեղի կեղևում առաջանում է օպտիմալ գրգռման օջախ, որը կարող է ընդգրկել ահռելի ու ավելի կետերի տարածք:

Այս դեպքում մարդը կորցնում է ինքնատիրապետումը, դիմացինին լսելու ունակությունը և վեճը վերածվում է կոնֆլիկտի: Ցանկացած վեճի հիմքում ընկած է անհատականության երևույթը, այսինքն անհատականը: Մարդը աշխատում է հնարավորինս վիրավորելով դիմացինին բարձրացնել "Ես"-ի արժեքը: Կոնֆլիկտի հիմնական պատճառը անձնավորության որևիցե պահանջմունքի չբավարարված լինելն է: Սկսած ֆիզիկական, կենսաբանական, ֆիզիոլոգիականից մինչև հոգևոր պահանջմունքները:

Կոնֆլիկտների մեխանիզմը հասկանալու համար անհրաժեշտ է առանձնացնել պատկերացումների 3 համակարգ՝

1. Էզոցենտրիկ համակարգ - որի հիմքում ընկած է սեփական Ես-ը, այլ մարդիկ կամ առարկաները հանդես են գալիս որպես կամ օգտակար գործիք կամ խոչընդոտ:

2. Այլետոքոցենտրիկ համակարգ - կենտրոնում ընկած է ուրիշը:

3. Սոցիոցենտրիկ - հիմքում ընկած է մեկը:

Կոնֆլիկտներն անխուսափելի են անգամ ամենաներդաշնակ հարաբերությունների դեպքում, բայց, ինչպես պարզվում է, վեճերն էլ կարող են բոլորովին տարբեր հետևանքներ ունենալ. դրանք կարող են դառնալ ավելի մեծ վիրավորանքի ու չհասկացվածության պատճառ, կարող են և դառնալ առաջընթաց քայլ դեպի փոխըմբռնում:¹

Ընտանիքի համար ճգնաժամային շրջաններն են՝

1. Միմյանց հարմարվելու փուլ՝ ամուսնական կյանքի առաջի տարին է, երբ ձեվավորվում է նոր որակի հարաբերություններ, նոր հոգևոր արժեքներ:

¹ Ս.Ա. Սեդրակյան, «Դերերի տեսությունը և ընտանիքի հոգեբանության խնդիրներին դերային մոտեցման էությունը»

2. Երեխա ունենալու փուլ՝ երեխաների ծնունդը բարդացնում է ամուսինների մասնագիտական աճի հնարավորությունները, քիչ ժամանակ է տրամադրվում անձնական գրավիչ գործունեությանը (հոբբի), կնոջ հոգնածության պատճառով, կապված երեխայի խնամքի հետ, ժամանակավոր սեռական ակտիվության նվազումը:

3. Բախման փուլ՝ երեխաների դաստիարակության վերաբերյալ ամուսինների և նրանց ծնողների հայացքների, տեսակետների բախումը:

4. Միապաղաղության, կամ միջին ամուսնական տարիքի փուլ՝ այս շրջանը երբեմն անվանում են նաև զգացմունքների հազեցվածության փուլ, կամ քաղցի շրջան:

5. Իվոլյուցիոն, կամ միայնակության զգացման փուլ: Այս շրջանը համարվում է 18-ից 24 տարի համատեղ կյանքից հետո, որը հաճախ համընկնում է ինվոլյուցիոն շրջանի հետ: Կարող է ձեւավորվել միայնակության զգացում՝ կապված երեխաների հեռանալու հետ: Այս փուլում հսկայական նշանակություն ունեն արտաքին գործոնները՝ նյութական վիճակի վատթարացումը, աշխատանքի անցնելու անհնարիությունը, սեփական բնակարանի բացակայությունը և այլն:

Ընտանեկան անբավարարվածության վիճակն առաջանում է կոնֆլիկտային իրավիճակների արդյունքում, որոնցում դրսևորվում է տարաձայնություն տվյալ անհատի վերաբերյալ, սպասումների և նրա իրական կյանքի միջև: Կոնֆլիկտից կոնֆլիկտ, կուտակվելով, այսպիսի անբավարարվածությունը արտահայտվում է հուզական պոռթկումներում և հիստերիկ դրսևորումներում, որոնց հաճախականացումը կարող է լրջորեն խաթարել ընտանիքի ամրությունը:

Ճնշող մեծամասնությամբ, պատճառները, որոնք հանգեցնում են ընտանիքում կոնֆլիկտային իրավիճակի, առաջ են բերվում սոցիալական գործոններով:

Այդ շարքում միշտ էլ վճռորոշ տեղ է զբաղեցրել ֆինանսական խնդիրը: Խնդիրը շոշափենք ամենահասարակ օրինակների արձանագրությամբ: Այսօր, երբ ընտանիքում ուժեղ սեռի ներկայացուցիչները լիարժեք չեն կարողանում լուծել ընտանեկան սոցիալ-կենցաղային խնդիրները, նույն այդ ընտանիքներում կանանցից շատերը զուգընկերոջից գաղտնի գումարներ են ծախսում իրենց կոսմետիկայի, արդուզարդի ու հագուկապի վրա, իսկ ամուսիններից ոմանք էլ պարտքեր են վերցնում ծանոթներից, ընկերներից, և առանց կանանց իմացության մեծ գումարներ վատնում իրենց հաճույքների վրա:

Արդյունքում ծնվում են վեճեր: Իհարկե, կատարյալ կլիներ, եթե ամուսինները հաճույքների վրա իրարից գաղտնի գումարներ վատնելու, իսկ կենցաղային կարիքների վրա ծախսերն արհեստականորեն ուռճացնելու փոխարեն կարողանային ավելի շատ վստահել իրար, փորձել միասնաբար, առանց կոպեկներ թաքցնելու, ընտանեկան բյուջեն բաշխել ամսվա սկզբից: Այս

պարագայում ոչ միայն նվազագույնի կհասցնեն կենցաղային խնդիրները, այլև ավելի շատ կվստահեն, կհարգեն ու կսիրեն միմյանց:

Փորձելով խնդրո առարկան ենթարկել հոգեբանական վերլուծության, կտեսնենք, որ նշյալ արատի հետևում թաքնված են այլ, ավելի խորհմաստ խնդիրներ:

Բնական է, որ հաճախ երիտասարդ ընտանիքները դժվարություններ են ունենում, երբ տարբեր մանրուքների վրա ծախսերը թույլ չեն տալիս, որպեսզի նրանք լիարժեք վայելեն կյանքը: Բայց ահա, տարիների ընթացքում, երբ ն՛ կինը, ն՛ ամուսինը իրենց գործունեության ոլորտում հասնում են որոշակի հաջողության, ստանում են պաշտոններ, բարձրանում է նաև նրանց աշխատավարձը, ինչը թույլ է տալիս ավելի բարվոք ապրել, հանգստանալ թանկարժեք հանգստյան վայրերում, միևնույն է՝ խնդիրները չեն վերանա: Նյութական հնարավորությունների բարձրացման հետ մեկտեղ մեծանում են նաև պահանջմունքները, տվյալ դեպքում՝ ավելի շատ ֆինանսներ շռայլելու տենչը: Սկսում են արդեն հագնել բրենդային հագուստներ, գնել ու հաճախակի փոխել շքեղ ավտոմեքենաներ, թանկարժեք կենցաղային պարագաներ, հաճախել թանկարժեք ռեստորաններ և այլն:²

Այսքանով հանդերձ, նյութական հնարավորությունների աճը այդպես էլ չի բավարարում նրանց պահանջմունքները: Նրանք հայտնվում են փակուղու առջև:

Հենց այստեղ է, որ մարդ պետք է իրատեսորեն գնահատի իր հնարավորությունները, ոչ թե ցանկություններին հնազանդ՝ օր-օրի խրվի պարտքերի մեջ, այլ հանուն իր ընտանիքի ու երեխաների, հաստատակամորեն վերջ տա դեպի կործանում տանող քայլերին:

Մի հին հեքիաթում կինը մշտապես վիճում էր իր ամուսնու հետ: Ամուսինը նրան մի բառ էր ասում, իսկ նա տասը պատասխանում: Եվ այդպես շարունակ: Կինը գնում է կախարդի մոտ՝ խորհրդակցելու: Վերջինս նրան տալիս է ջրով լի մի կուժ. “Այս ջուրը հասարակ չէ, այլ՝ կախարդական: Հենց ամուսինդ սկսի վիճել, նրան պատասխանելու փոխարեն ջուրն առ բերանդ և պահիր այնքան, մինչև նա հանդարտվի”: Կինը լսում է նրան: Այդ օրվանից նրանք համերաշխ են ապրում: Հեքիաթի խորհուրդն այն է, որ կողակցի հետ վիճել պետք չէ: Բայց արդյո՞ք սրա հետ համամիտ են ժամանակակից մասնագետները:

-Իմ կարծիքով բացարձակ համերաշխ ամուսիններ չեն լինում: Նույնիսկ ամենաներդաշնակ, միմյանց սիրող զույգերը ժամանակ առ ժամանակ միմյանց հետ վիճում են, սակայն դա չի նշանակում թե անհաջող ընտանիք է կազմվել, ընդհակառակը նրանց զգացմունքները կենդանի են, երբ այդ հարաբերություններն անընդհատ զարգանում են,- սա բժշկուհի Տատյան Պուշկարևայի կարծիքն է:

² Ս. Սեդրակյան, «Ընտանիքի հոգեբանություն»

Տարաձայնություններից խուսափելի կարելի միայն այն պարզ պատճառով, որ մարդն ի ծնե կոնֆլիկտային է: Որքան էլ զույգերը միմյանց սիրեն, անպայման մի հարցում նրանք տարաձայնություն կունենան: Մի խոսքով, խոսակցություններից չի կարելի խուսափել:

Բարդ կոնֆլիկտային իրավիճակներում դրսևորվում է յուրաքանչյուր անհատի ներաշխարհը: Եթե մեկը կատարվածը բուռն, զգացմունքային է ընդունում, մյուսը ցուցաբերում է համբերատարություն և դիվանագիտություն՝ փորձելով հարթել այդ ամենը, երրորդն այդ ամենին հումորով է վերաբերվում:

Կոնֆլիկտային իրադրությունները կախված են մարդու տաքարյունությունից, բնավորությունից, սովորություններից, դաստիարակությունից և կյանքի փորձից: Կան այնպիսի ընտանիքներ, որտեղ ամուսինները մշտապես վիճում են, այդուհանդերձ, նրանք իրենց շատ լավ են զգում: Հետաքրքրությունների բախումը հնարավորություն է ընձեռում խոսել, ստանալ էմոցիոնալ լիցքավորում և ավելի լավ հասկանալ մեկմեկու, արդյունքում՝ ավելի մտերմանալ: Գաղտնիքը հետևյալն է, այստեղ վեճը թելադրված է զուգընկերոջ նկատմամբ սիրո արտահայտմամբ: Բոլորին քաջ հայտնի է, որ սիրո մեջ միշտ էլ կա ատելության տարր: Մենք սիրում ենք և հարգում, սակայն միաժամանակ ասում ենք նրա բնավորության որոշ գծերը կամ հակումները, որոնք նրան խանգարում են արժանվույնս ներկայանալ: Օրինակ՝ ծուլությունը, թափթփվածությունը, հաստատակամությունը, ոգելից խմիչքների նկատմամբ հակումը և այլն: Իհարկե, յուրաքանչյուր կոնֆլիկտ իր հետ բերում է փլուզիչ ուժ, սակայն եթե այն թելադրված է հոգածությամբ, օգնելու պատրաստակամությամբ, ապա հարաբերությունները չեն փլուզվի և կդառնան ավելի պարզ և հասկանալի: Դա նման է ամպրոպին պատրաստ բնությանը, երբ երկինքը ծածկվում է ամպերով, և այդ ժամանակ շատերն են իրանց անհանգիստ զգում: Մթնոլորտը դառնում է լարված և ճնշող: Սակայն երբ ամպրոպում է, վերջապես ճեղքում է անձրևը, բոլորը սկսում են հանգիստ շունչ քաշել: Մասնագետների կարծիքով, ավելի հաճախ ամուսինները ներկայացնում են վարքագծի այն կանոնները, որոնք դրսևորվել են մանուկ հասակում: Եթե ծնողները հաճախակի էին վիճում և այդ հարաբերությունները պարզաբանում էին բարձրաձայն, միանգամայն հնարավոր է, որ երեխան մեծանալով դրսևորի այդ վարքագիծը: Եթե ծնողները հաճախակի էին վիճում և այդ հարաբերությունները պարզաբանում էին բարձրաձայն, միանգամայն հնարավոր է, որ երեխան մեծանալով դրսևորի այդ վարքագիծը: Եթե ընտանիքում ընդունված է փոխզիջումը և վեճերից խուսափելը, ապա հարաբերությունները միանգամայն այլ կլինեն:³

Ըստ ավանդույթի՝ կոնֆլիկտային են համատեղ կյանքի առաջին տարիները: Այդ շրջանում վեճեր կարող են ծագել նույնիսկ աննշան բաներից: Վեճի առարկա կարող են լինել կենցաղային

³ Վ.Բ. Ջադեպին, «Ընտանիքի հոգեբանություն»

սովորությունները: Այդ ժամանակահատվածում ծագած խնդիրները պայմանավորված են բնավորությունների փոխհարմարեցմամբ: Աստիճանաբար գույգերը սովորում են միմյանց, ընտրում միմյանց համարընդունելի վարքագիծ: Այժմ առաջնային են դառնում այլ խնդիրներ:

Վիճակագրության համաձայն՝ ավելի հաճախ տարաձայնությունների առիթ են դառնում տնտեսական խնդիրները: Ընդ որում դա որևէ կապ չունի բարեկեցության աստիճանի հետ: Թե ապահովված, թե չունևոր ընտանիքներում նույն մոլուցքով վիճում են, ինչպե՞ս ավելի ճիշտ ծախսել վաստակած միջոցները, ինչի՞ն տալ նախապատվություն և ինչի՞ հաշվին տնտեսել: Եվս մեկ արգելք. դա երեխաների դաստիարակության հարցն է: Նույնիսկ համերաշխ գույգերը դժվարանում են նման բարդ հարցերում գտնել փոխզիջման եզրեր:

Ընտանեկան կոնֆլիկտների հիմքում ընկած է ամուսինների նպատակների և հետաքրքրությունների օբյեկտիվ տարբերությունները, որը հարաբերություններում ընդունվում է որպես հակադրություն: Սոցիալ-հոգեբանական հետազոտությունները հնարավորություն են տալիս առանձնացնել ընտանեկան կյանքում առաջացող կոնֆլիկտների 4 տեսակ.

1. Ներանձնային- պետք է նշել, որ այն մարդը, որն ունի ներքին կոնֆլիկտներ, հաճախ սխալ է գնահատում շրջապատի մարդկանց և տեղի ունեցող իրադարձությունը: Արդյունքում տեղի է ունենում հոգեբանական ճնշում և հնարավոր է ներանձնային կոնֆլիկտը վերափոխվի միջանձնային կոնֆլիկտի:

2. Միջանձնային-կոնֆլիկտը ծագում է 2 կամ ավելի մարդկանց միջև: Միջանձնային կոնֆլիկտն առաջանում է մարդկանց համատեղ աշխատանքի ժամանակ և ծագում հակադրությունների լուծման ժամանակ: Նման կոնֆլիկտի լուծումը կախված է մարդկանց զարգացման մակարդակից:

3. Անհատական-խմբային կոնֆլիկտը առաջանում է այն ժամանակ, երբ անհատափ նպատակը, վարքը չի համապատասխանում խմբի նորմերին:

4. Միջխմբային կոնֆլիկտ-այս դեպքում կարող է տեղի ունենալ բախում տարբեր խմբերի նպատակների, վարքի միջև: Կոնֆլիկտային գործունեության հիմքում ընկած են՝

ա) գործունեության բնույթը (հարձակվողական, պաշտպանողական, չեզոք)

բ) ակտիվության կոնֆլիկտներ (սիրո կորուստ, կապվածություն, կոպտություն, խանդը, կյանքին տարբեր հայացքներով նայելը)

գ) նեքին կոնֆլիկտ (դավաճանություն, մեկ այլ մարդու հանդեպ նոր զգացում): Ընտանեկան կյանքը մի ամբողջ գիտություն է, որը շատ բարդ է և անըդհատ զարգացող, քանի որ երկու ճակատագրեր միացել են և դարձել ընդհանուր երկու աշխարհներ: Անհրաժեշտ է ապրել ընդհանուր հոգսերով, հաջողություններով:⁴

⁴ Է.Գ. Էյդեմիլլեր, Վ.Յուստիցկիս, Ընտանիքի հոգեբանություն և հոգեթերապիա,

Մենք անցկացրել ենք Յու. Ալեշինայի մեթոդիկան, որը թույլ է տալիս առանձնացնել 8 գործոն, որոնք առաջացնում են միջանձնային կոնֆլիկտներ ամուսնական գույզերի միջև:

1. Խնդիրներ հարազատների և ընկերական հարաբերությունների միջև:

2. Հարցեր, որոնք կապված են երեխաների դաստիարակության հետ:

3. Ամուսնական գույզերի մոտ ավտորիտար ոճի ձգտում:

4. Դերային ակնկալիքների խախտումները:

5. Վարքագծի անհամապատասխանությունը:

6. Ամուսնական գույզերի դոմինանտության դրսևորումները:

7. Ամուսնական գույզերի խանդի դրսևորումները:

8. Հակասական հարաբերությունները գումարի նկատմամբ:

Անձի վարքագիծը կոնֆլիկտային իրավիճակներում բնութագրելու համար ընտրված են ակտիվ կամ պասիվ կոնֆլիկտային իրավիճակներ, համաձայնություն կամ անհամաձայնություն ամուսնական գույզերի փոխգործունեության մեջ: Մեթոդիկան իրենից ներկայացնում է 32 վերբալ բնութագրվող ընտանեկան փոխազդեցության իրավիճակներ, որոնք կրում են կոնֆլիկտային բնույթ: Փորձարկվողին առաջարկվում է հետևյալ հակազդումները՝ ակտիվ կամ պասիվ, համաձայնություն կամ անհամաձայնություն գույզերի միջև: Աղյուսակը այնպես է կազմված, որ սյուներից մեկը՝ ձախը, բաղկացած է ակտիվ արտահայտված անհամաձայնություն, այնուհետև բացասական արտահայտված համաձայնությունը, և վերջապես հաջորդ սյունակը՝ աջը, բաղկացած է ակտիվ արտահայտված համաձայնությունից: Աղյուսակի նշանակությունը վերագրվում է թվային համարժեքությանը համապատասխան՝ -2 մինչև +2: Խնդրում ենք ընտրել ստորև ներկայացված այն տարբերակը, որը որոշ չափով մոտ է նրան, թե ինչպես եք դուք ձեզ դրսևորում նման իրավիճակներում: Առանձին թղթի վրա ընտրեք այն թվերը, որոնք համապատասխանում են ձեզ:

Մարդն իր ողջ կյանքի ընթացքում չի կարող զերծ մնալ կոնֆլիկտներից: Քանի դեռ բախում է նրա զարկերակը, քանի դեռ կա զարգացում, փոփոխություն, մշտապես կլինի նաև կոնֆ-լիկտ, բախում, հակասություն: Բախումներն անկասկած, լավ բանի չեն հանգեցնում, խան-զարում են ընդհանուր գործին, խոչընդոտում դրա իրականացման փոխհամաձայնեցված ջանքերը, խաթարում են մարդկային փոխհարաբերությունները, առաջացնում լարվածություն և ցնցումներ, որոնք բացասաբար են անդրադառնում մարդու առողջության, հոգեկան աշխարհի վրա: Ուստի շատ մարդիկ հիմնականում խուսափում և վախենում են բախումներից:

Կոնֆլիկտների հաղթահարման ուղիները.

- Կոնֆլիկտի նախատեսում.-Օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ պայմանների, մարդկանց փոխգործակցության, ինչպես նաև անհատական հոգեբանական առանձնահատկությունների ուսումնասիրում:
- Կոնֆլիկտի կախարգելում- Մա սուբյեկտի կառավարման գործունեության տեսակ է, որն ուղղված է կոնֆլիկտի ծագմանը խոչնդոտելուն:
- Կոնֆլիկտի կարգավորում- Մա սուբյեկտի այնպիսի գործունեություն է, որն ուղղված է կոնֆլիկտի թուլացմանը, սահմանափակմանը, մարմանը:
- Կոնֆլիկտի լուծում- Մա ուղղված է կոնֆլիկտի ավարտին:

Սովորաբար ընտանիքի տեսակները դասակարգվում են ըստ կառուցվածքի: Առավել ընդունված է տարբերակել ընտանիքի 2 հիմնական տեսակ՝ միջուկային և ընդլայնված:

Միջուկային ընտանիք: Ընտանիքի այս տեսակը կազմված է միայն հիմնական անդամներից՝ ամուսնական զույգից և նրանց զավակներից: Այստեղ գործում են առաջնային՝ սերտ ու անմիջական հարաբերությունները:

Ընդլայնված ընտանիք: Ընտանիքի այս տեսակի կազմում, բացի ամուսիններից և նրանց երեխաներից, մտնում են նաև պապը, տատը և այլ հարազատներ: Ընդլայնված ընտանիքի տեսակ կարող է լինել նաև, երբ երկու միջուկային ընտանիքներ միասին են ապրում: Ժամանակակից ընտանիքի առաջնային ձևը և հիմքը նահապետական ընտանիքն է, որին բնորաշ է տղամարդու գերիշխանությունը ընտանիքում: Հասարակության զարգացմանը զուգընթաց ավանդական նահապետական ընտանիքը փոփոխվում է և ընտանիքում կանանց դերակատարումը մեծանում է:

Ժամանակակից ընտանիքի գործառույթները:

1.Վերարտադրողական- երբ ընտանիքում ծնվում են նոր մարդիկ՝ ապահովելով սերնդի վերարտադրությունը և մարդկության գոյությունը:

2.Տնտեսական- երբ ընտանիքը՝ որպես տնտեսական միավոր, վաստակում է կենսական միջոցներ և ծախսում՝ ապահովելով իր նյութական բարեկեցությունը: Նախկինում տնտեսական գործառույթը հիմնականում ապահովում էր տղամարդը, իսկ ներկայումս այն բաշխվում է ընտանիքի տարբեր անդամների միջև:

3.Սոցիալականացման, դաստիարակչական-դրա շնորհիվ երեխան ընկալում է նախորդ սերունդների փորձը, հասարակության մեջ վարքի նորմերն ու կանոնները: Ընտանիքն այն միջավայրն է, որտեղ աճում ու զարգանում է երեխան, ուստի նաև այստեղ են առաջին դպրոցն ու ուսուցիչները, որտեղ և ում օգույթամբ նա սովորում է ապրել:

4. Հաղորդակցական- երբ ընտանիքի անդամները շփվում են միմյանց հետ, զգացմունքներ, մտքեր և տեղեկություններ են փոխանակում, փոխազդում են՝ նպաստելով միմյանց զարգացմանը, անձնային, հոգեբանական:

Եզրակացություն

Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ հակամարտող կողմերը չեն սիրում կոնֆլիկտ՝ անվանել այն, ինչ տեղի է ունենում իրենց միջև: Նրանք նշում են. Մենք չենք վիճում, պարզապես մեր կարծիքները չեն համընկնում: Կարելի է ենթադրել, որ գոյություն ունեն կոնֆլիկտի դրսևորման տարբեր ձևեր: Սակայն կոնֆլիկտը չի կարող ունենալ միայն բացասական հետևանքներ: Ինչպես ասում են. 'Չկա չարիք առանց բարիքի': Հաշտ ու հանգիստ ապրելը ողջունելի է, բայց կյանքն առանց փոփոխությունների, զարգացման շատ ձանձրալի է: Իսկ վերջիններս առաջանում են հնի ու նորի, վատի ու լավի, նպատակների, հետաքրքրությունների բախման հետևանքով: Հետևաբար երբեմն ընդունելի է կոնֆլիկտը, պարզապես անհրաժեշտ է իմանալ հետևյալ հարցերը՝

- Ինչպե՞ս կանխել կոնֆլիկտը. եթե այն սպառնում է խաղաղությանն ու բարեկա-մական հարաբերություններին, կյանքին և առողջությանը
- Ի՞նչ վարքագիծ դրսևորել կոնֆլիկտի ընթացքում, որպեսզի թուլացնենք լարումը և դրա վատ հետևանքները
- Ինչպե՞ս հանգուցել կոնֆլիկտը. ըրպեսզի այն նվազագույն կորուստներ պատճառի կամ հանգեցնի բարեհաջող հաղթանակի:

Այս հարցերի պատասխանը կարող է տալ մի գիտություն, որը կոչվում է կոնֆլիկտաբանություն: Այն ուսումնասիրում է կոնֆլիկտի առաջացման պատճառները, տեսակները, դրսևորման տեսակները և կարգավորելու եղանակները: Այն որպես գիտություն առաջացել է 20-րդ դարում: Մտածողների մի մասը(Խիլոն, Պիտտակ) դեմ էր կոնֆլիկտ բառի գործածությունը, քանի որ քննադատում էր մարդկանց մեջ ծագող հակամարտությունները և վեճերը՝ խորհուրդ տալով խուսափել դրանցից:

Այս հարցի վերաբերյալ հնչել են շատ տարբեր կարծիքներ: Հոգեվարլուծաբան Զիգմունդ Ֆրեյդը ստեղծել է մարդկային կոնֆլիկտաբանության առաջին կոնցեպ-ցիաներից մեկը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Է.Գ. Էյդեմիլլեր, Վ.Յուստիցկիս, Ընտանիքի հոգեբանություն և հոգեթերապիա,
2. Ս.Ա. Սեդրակյան, «Դերերի տեսությունը և ընտանիքի հոգեբանության խնդիրներին դերային մոտեցման էությունը»
3. Վ.Ի. Ջազեպին, «Ընտանիքի հոգեբանություն»
4. Ս. Սեդրակյան, «Ընտանիքի հոգեբանություն»

Երևան 2022